

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § byggningabalken och särskilda författningar stadga, angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelser, förordnas härigenom, att kostnaden för uppförande af sådana byggnader, skola de utgöra, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder för i mantal satt jord och för all annan fastighet efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 25 Januari 1879.

Anders Bengtsson.

i Kärrsmossen.

N:o 9.

af Herr **A. W. Wigardt:** *Om ändring af 26 kap. 4 § byggningabalken.*

I 1734 års lag 26 kap. 4 § byggningabalken stadgas, att »Tingsbyggning skall hvart härad bygga efter gårddatalet, å vanlig tingsstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stuga så stor, som tarfvas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggning uppehålla. Vid hvart tingsställe skall ock ett fängelse vara, der missgärningsmän måge i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes- och ladugårdar, afhyste rå- och rörshemman, så ock preste- och klockarebol». Genom Kongl. förordningen den 17 September

1783 § 2 äro jemväl lotshemman befriade från skyldigheten att i tingshusbyggnad deltaga samt genom Kongl. resolutionen den 28 Maj 1754 insockne frälsehemman.

Skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, som rätteligen borde åligga *alla* tingslagets, i kommunalt hänseende skattepligtige innevånare i mån af hvars och ens skatteförmåga, är således, i strid med rättvisans och billighetens fordran, att hvarje inom tingslaget skattskyldig person, jordegare eller icke-jordegare, skall i mån af sina tillgångar bidraga till tingslagets utgifter för ändamål lika nyttiga och lika nödvändiga för tingslagets samtliga innebyggare, icke-jordegare såväl som jordegare, fortfarande en skatteböroda som drabbar blott en del af tingslagets medlemmar, under det att den andra ofta nog förmögnare, och talrikare delen från densamma är helt och hållet fri. Under det att i stad alla kommunens skattskyldige medlemmar, vare sig de ega fastighet eller ej, bidraga till byggande och underhåll af rådhus och stadshäkte, är på landet en stor del af befolkningen — handlande, fabriksidkare, industriidkare, tjänstemän — för inkomsten af sin rörelse, näring eller tjenst enligt gällande lag ej pliktig att till tingshusets och häradsfängelsets byggnad och underhåll erlægga ett enda öre, oaktadt densamma inom tingslaget vanligen är lika talrik eller talrikare än den hemmansegande delen och enligt sakens natur är och måste vare lika mycket som den senare intresserad deraf, att inom tingslaget finnas såväl tingshus som häradsfängelse. Men ej nog härmed; icke ens jordegarna äro beträffande nu ifrågavarande skyldighet sins emellan likstälde. Insockne frälsehemman, preste- och klockareboställen, lotshemman, afhysta rå- och rörshemman samt sätes- och ladugårdar — för alla dessa bestrides kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse af den icke-privilegierade och af en mängd andra onera hårdt tryckta skattejorden. Att för halftannat sekel tillbaka lagstiftningen ännu med fog kunde fritaga en del af den i förevarande hänseende för närvarande privilegierade jorden från ifrågavarande skyldighet, vill jag icke bestrida — adeln, säteriernas, rå- och rörshemmanens samt insockne frälsehemmanens dåvarande egare, hade då i hofrätterne sitt forum privilegiatum och kunde därför ej heller rätteligen anses skyldig att bygga och underhålla hvarken tingshus eller häradsfängelse. Hvad deremot angår den öfriga nu skattefria jorden, så hvilat dess lagstadgade skattefrihet i nu ifrågavarande hänseende ej och har ej heller hvilat på någon rättsgrund, synnerligen preste- och klockarebolens. Såsom skäl för prestebostälленas skattefrihet har framhållits, att, då församlingen skall bygga och underhålla de »laga husen» å dem, derutinnan låge ett bevis derpå, att innehafvarnes löner

vore så lågt tilltagna, att de icke borde »i andra hänseenden bygga åt församlingen eller deltaga i kostnaden för andra byggnader, som åligga församlingen.» Man har äfven från vissa håll beträffande frälsejorden sökt göra den åsigt gällande, att dess beskattning för nu ifrågasättande ändamål skulle strida mot de åt samma jord förunnade privilegier. Den frihet i förevarande hänseende, som densamma meddelats, har dock beviljats endast med afseende på dåvarande, för samma jord egendomliga förhållanden. Adeln var då ensam berättigad att ega säterier, ladugårdar samt aflysta rå- och rörshemman. Numera, då rättigheten att besitta dylik jord ej längre är adeln uteslutande förbehållen, utan hvem som helst sedan lång tid tillbaka, utan afseende derpå om han är adelsman eller ej, är dertill lika berättigad som frälsemannen, kan, då fråga blifver om förändrad grund för skattskyldighetens utgörande, bibehållandet af detta privilegium ej längre med skäl ifrågasättas. Lika liten betydelse torde jemväl böra tilläggas det nyss anförda skälet för prestebolens skattefrihet. Byggande och underhåll af tingshus och häradsfångelse är ej och har ej heller någonsin varit församlingens skyldighet, utan häradets eller tingslagets. I vårt land finnas äfven flera församlingar, t. ex. alla de på Gotland, der kyrkoherden ensam bygger och underhåller boställshusen. Dessutom äro komministrarne allesammans skyldige att sjelfve bygga och underhålla sina boställshus.

Någon rättskränkning tillskyndas således ej den nu privilegierade jorden genom tingshus- och häradsfångelse-byggnadsskyldighetens utsträckande från den nu deraf onererade jorden till den privilegierade. Att samma skyldighets utsträckning ännu längre, eller till *alla* inom tingslaget efter nu gällande grund för kommunala utskylders utgörande, kyrken, skattskyldige personer, ej heller innebär någon orättvisa, utan endast en konsekvent tillämpning af grundsatsen, att rätt och pligt böra svara mot hvarandra, torde af ofvan anförda skäl — det för *alla* tingslagets innevånare, jordegare och icke-jordegare, obestriddligen och obestriddt gemensamma behovet och nyttan af att inom tingslaget ega nödiga byggnader, der rätt skipas åt dem *alla* och der »missgerningsmän», utan afseende å *hvilken* samhällsklass de tillhöra, kunna förvaras, till skydd för alla andra »icke-missgerningsmäns», jordegares eller icke-jordegares person och egendom — vara klart. Man har invändt — och den invändningen framhölls med synnerlig styrka sistlidne års riksdag i Andra Kammaren såsom ett hufvudskäl mot reformen från deras sida, hvilka förklarade sig gilla reformen i princip, men ogillade den i tillämpningen — att skattskyldighetens utsträckning till alla inom kommunen skattskyldige ej kunde eller borde ske, förr än sjelfva grunden

för den kommunala skattskyldigheten, bevillningen efter Art. II bevillningsstadgan, blifvit satt till samma procentsiffra för inkomst af jordegendom som för inkomst af kapital och arbete samt skärpta grunder för bevillning af jordbruksfastighet stadgats. En sådan reform är dock hvarken rättvis eller af behovet påkallad förr, än de på den icke privilegierade jorden nu så hårdt och ojemnt tryckande bördorna, grundskatter, indelningsverk, väghållningsskyldighet m. m. blifvit fördelade på alla statens skattdragande medlemmar i mån af deras förmåga att skatta. Först då torde fordringarne på en revision af bevillningsförordningen, i hvad de icke privilegierade jordbruksfastigheterna angår, vara i någon mån berättigade eller kunna genomdrivas; först då torde städernas anspråk i detta hänseende böra och kunna tillgodoses, i den mån tillbörlig hänsyn till städernas nuvarande skatter till staten, jämförda med deras verkliga skatteförmåga och deras nu innehafvande statsbidrag, sådant kunna påkalla.

Lika litet afseende torde den invändningen förtjena, att de icke-jordegande medlemmarne af tingslaget skulle befinna sig på en, så att säga, mera flyttande fot än de jordegande och till följd deraf, om skyldighet att deltaga i nu ifrågavarande onus blefve dem pålagd, oftare och tyngre än den nu skattskyldiga delen af landtbefolkningen komma att i kostnaden för detsamma deltaga samt således i förhållande till sistnämnda del få för detsamma vidkännas relativt drygare utgift än de nu skattskyldige. Först och främst är det förhållandet, att den icke-jordbrukande delen af landtbefolkningen mera och oftare än den jordbrukande ombyter bostad, för så vidt fråga är om den till kommunen skattande delen af densamma, ej bevisadt och torde ej heller kunna bevisas. Men äfven om så skulle vara förhållandet, är dermed ingalunda ådagalagdt, att härpå bör grundas någon vare sig skatteminskning eller skattefrihet i fråga om utgifter till ändamål, hvilka för tingslaget i dess helhet, således för alla dess medlemmar, alltid och under alla omständigheter, oafsedt ett mera eller mindre ofta inträffande ombyte af bostad, äro och måste vara af samma vikt och betydelse. Slutligen torde det ej heller ofta komma att hända, att en icke jordbrukande landtbo, han må flytta huru ofta som helst från ett tingslag till ett annat, skulle nödgas erlægga nu ifrågasatta utskyld i hvarje tingslag, dit han flyttar, eller ens i två eller flere af dem. Och händer honom något sådant, så kan detsamma ju lika lätt vederfaras den jordbrukande landtbon — ingendera af dem är nu för tiden mera än den andre bunden vid den torfva han en gång förvärfvat eller der han en gång valt sitt hemvist, den ene kan lika väl som den andre, om han det vill, flytta från en ort till en annan, någon inskränkning

i deras rätt i det hänseendet finnes mig veterligen ej, utan båda två kunna i det hänseendet handla så som de finna med sin fördel bäst öfverensstämmande.

Efter det nya representationsskicket tillkomst har denna fråga vid flera riksdagar hos representationen förevarit, ehuru allt hittills till följd af mot hvarandra motsatta åsikter i saken i båda Kamrarne något resultat ej vunnits. Att Riksdagens opinion i frågan dock gått, åtminstone något, framåt i den rätta riktningen, trots det starka motstånd reformen mött i Första Kammaren, under de tolf år som förflutit sedan Kamrarne år 1867 stannade i det af Lag-Utskottet då bortglömda gemensamma beslutet att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse med anhållan om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag »till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blefve för medlemmarne af tingslagen, efter billiga grunder, gemensamma», visas deraf, att — sedan Lag-Utskottets hemställan, att staten skulle i stället för den oprivilegierade jorden öfvertaga ifrågavarande åliggande, 1872 blifvit af Första Kammaren, hvilken 1869 och 1870 afslagit den då af Utskottet tillstyrkta underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t af samma innehåll som den 1867 af båda Kamrarne beslutade, afslagen med endast 26 röster mot 20, men af Andra Kammaren bifallen med 81 röster mot 52 — Utskottets förslag till lagförändring med af mig här nedan angifna innehåll 1876, 1877 och 1878 utan votering blefvo bifallna af Andra Kammaren, 1878 efter en särdeles långvarig och uttömmande debatt, samt 1877 i Första Kammaren kring sig samlade 29 röster och 1878 33.

Med stöd af det nu anförda och i förhoppning, att frågan nu måtte blifva af Riksdagen afgjord på ett, af billiga anspråk på en jemn och rättvis beskattning och medvetandet om det orättvisa i den nuvarande skattskyldigheten å ena och skattefriheten å andra sidan påfordradt sätt, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalut-

skylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

Stockholm den 25 Januari 1879.

A. W. Wigardt.

N:o 10.

Af Herr **P. Hübinette**: *Angående förhöjning i införseltullen å vin, arrack, rum, tobak, siden och sammet samt om vilkorlig ökning af allmänna bevillningen efter andra artikeln.*

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen synes, att ett behof af ökade statsinkomster för nästkommande år har uppstått, hvilket behof Chefen för Finans-departementet föreslår att fylla genom förhöjd beskattning å sådana konsumtionsartiklar, hvilka icke kunna för lifsförnödenheter anses, och hvilkas förbrukning är tillräckligt vidsträckt, för att af deras beskattning må kunna påräknas någon nämnvärd statsinkomst, och har derföre framställt bränvin och sprit samt tobak, kaffe och socker. Att förbrukningen af dessa artiklar är vidsträckt, derom är intet tvifvel; men huruvida den mindre bemedlade befolkningen i landet, som icke begagnar några andra öfverflödsvaror, kan anses skyldig att i samma proportion (efter personlighetsprincipen) fylla den statsbrist, hvilken till stor del uppkommit derigenom, att de bättre bemedlade klasserna i samhället, hvilka representeras af Riksdagen, som har statshushållningen i sina händer, icke under de goda åren haft omtänksamhet att spara, ehuru erfarenheten lär, att goda tider efterföljas af dåliga.

Jag anser det rättast att fylla statsbristen genom en ökning af den allmänna bevillningen efter andra artikeln, som efter nu gällande grunder utgår. Hvad beträffar den utredning och tillfredsställande lös-